

वीर नर्मद दक्षिण गुजरात युनिवर्सिटी, सुरत
बी.एड्. अभ्यासक्रम २०१५-१६ थी अमल

बीजु वर्ष

सेमेस्टर-३

कोर्ष - ३०१ / ज्ञान अने अभ्यासक्रम - Knowledge and Curriculum

Second Year - Sem. 3

Cours - 301

જ્ઞાન અને અભ્યાસક્રમ - ૧

હેતુઓ :

૧. તાલીમાર્થીઓ જ્ઞાન મીમાંસાત્મક પરિભાષાઓના અર્થ અને એમની વચ્ચેની સામ્યતા અને ભેદને સમજે.
૨. તાલીમાર્થીઓ બાળકેન્દ્રી કેળવણી સંબંધિત વિચારધારાઓથી માહિતગાર થાય.
૩. વિદ્યાર્થીઓ સમાજ, સંસ્કૃતિ અને આધુનિકતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં શિક્ષણમાં આવેલાં પરિવર્તનોને સમજે.
૪. તાલીમાર્થીઓ શિક્ષણના યથાદર્શનથી પરિચિત થાય.
૫. તાલીમાર્થીઓનું ધ્યાન શિક્ષણના સામાજિક અને જ્ઞાનના પાયા પર કેન્દ્રિત થાય.
૬. તાલીમાર્થીઓ શિક્ષણની આધુનિક વ્યવસ્થા માટે તૈયાર થાય.
૭. તાલીમાર્થીઓ શિક્ષણને પ્રભાવિત કરતા વિવિધ પરિબળોના પ્રભાવને સમજે.
૮. તાલીમાર્થીઓ કેળવણીને વિવિધ મૂલ્યોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજે અને સ્વીકારે.
૯. તાલીમાર્થીઓ શાળાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ અને વર્ગખંડના વ્યવહારને બહુસંસ્કૃતિયતા અને લોકશાહીના સંદર્ભે સમજે.
૧૦. તાલીમાર્થીઓ કેળવણીના રાષ્ટ્રીય, વૈશ્વિક અને ધર્મ નિરપેક્ષ આયામોને સમજે.
૧૧. તાલીમાર્થીઓ શિક્ષણને મૂલ્ય આધારિત બનાવવા માટેની પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરે.
૧૨. તાલીમાર્થીઓ શાળાની ગતિવિધિઓ પાછળ સમાવિષ્ટ પ્રશ્ન હેતુઓ સમજે.

યુનિટ - ૧ કેળવણીનો જ્ઞાન મીમાંસાત્મક પાથો

- (અ) ૧. જ્ઞાન અને કૌશલ્ય (સંકલ્પના અને તફાવત)
૨. અધ્યાપન અને તાલીમ (સંકલ્પના અને તફાવત)
૩. જ્ઞાન અને માહિતી (સંકલ્પના અને તફાવત)
૪. વિવેક અને માન્યતા (સંકલ્પના અને તફાવત)
- (બ) પ્રવર્તમાન બાળકેન્દ્રી કેળવણી નીચેના સંદર્ભે-
 ૧. પ્રવૃત્તિ - સંકલ્પના, પ્રકાર અને મહત્વ (ટાગોરના અનુસંધાનમાં)
 ૨. શોધ - સંકલ્પના અને મહત્વ (ડયુઈના અનુસંધાનમાં)
 ૩. સંવાદ - સંકલ્પના અને મહત્વ (પ્લેટોના અનુસંધાનમાં)

યુનિટ - ૨ કેળવણીનો સામાજિક પાથો

૧. સમાજ, સંસ્કૃતિ અને આધુનિકતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ઔદ્યોગિકરણ, લોકશાહી, વ્યક્તિગત સ્વાયત્તતા ના કારણે શિક્ષણમાં આવેલા ઐતિહાસિક પરિવર્તનો.
૨. આંબેડકરના વિચારો અનુસાર આધુનિક મૂલ્યના સંદર્ભે કેળવણી (સમાનતા, વ્યક્તિગત તકો, સામાજિક ન્યાય)
૩. બહુસંસ્કૃતિવાદના સંદર્ભે શાળાની પરંપરાગત પ્રવૃત્તિઓ અને વર્ગખંડનો રોજિંદો વ્યવહાર
૪. રાષ્ટ્રવાદ, વિશ્વવાદ, ધર્મ નિરપેક્ષતાનો કેળવણી સાથેનો આંતર વ્યવહાર

પ્રાયોગિક કાર્ય

Sem-2 (8A)

- (૧) તાલીમાર્થીઓ અધ્યાપન અને તાલીમ સાથે સંકળાયેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ શોધે અને તેમના સ્વરૂપને સ્પષ્ટ કરે (ITI કોલેજ અને અન્ય વિશિષ્ટ પ્રકારની શાળાઓની સમીક્ષા)
- (૨) તાલીમાર્થીઓ માહિતીને જ્ઞાનના સ્વરૂપમાં પરિવર્તિત થઈ શકે એવી શક્યતાઓ અંગે પ્રયોગ કરી એનો અહેવાલ તૈયાર કરે
- (૩) તાલીમાર્થીઓ પ્રચલિત માન્યતાઓ આધારિત વર્તનોની યાદી તૈયાર કરે અને આ માન્યતા પાછળના તર્કનું અને મનોવૈજ્ઞાનિકતાનું મૂલ્યાંકન કરે.

- (૪) તાલીમાર્થીઓ સર્જનાત્મક બાળકોના વર્તન વ્યવહારનો સંશોધનાત્મક અભ્યાસ કરે.
- (૫) તાલીમાર્થીઓ બુનિયાદી શિક્ષણ વ્યવસ્થાનો અભ્યાસ કરી પરંપરાગત શિક્ષણ કેવી રીતે અલગ પડે છે તેનો અભ્યાસ કરે.
- (૬) તાલીમાર્થીઓ
- આશ્રમશાળાનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરે.
 - એકલવ્ય મોડેલ સ્કૂલનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરે.
 - આર્ય સંસ્થાનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરે. (પ્રવૃત્તિ દ્વારા અભ્યાસ)
 - તાલીમાર્થીઓ પ્રવૃત્તિલક્ષી બાળકેન્દ્રી કેળવણી આપતી સંસ્થાના રોજિંદા આંતર વ્યવહારનો અભ્યાસ કરે. (નંદીગ્રામ - ધરમપુર વગેરે)
- (૭) ભારતીય સંસ્કૃતિ, મિશનરી અને મુસ્લિમ સંસ્કૃતિના શિક્ષણ કેન્દ્રોમાં આવેલા વ્યવસ્થાપન સંબંધી પરિવર્તનોનો અભ્યાસ.
- (૮) આધુનિકતાના સ્પર્શથી શિક્ષણ વ્યવસ્થાએ અનુભવેલા પરિવર્તનોનો અભ્યાસ.
- (૯) મૂલ્યોની માવજત માટેના શાળાઓના વિવિધ સભાન પ્રયત્નોનો અભ્યાસ.
- (૧૦) મૂલ્યોના જતન અને સંવર્ધન આડેના અવરોધોનો અભ્યાસ.
- (૧૧) શાળાઓમાં જીવાતા મૂલ્યોનો વ્યાપ અને તીવ્રતાનો તંદુરસ્ત અભ્યાસ.
- (૧૨) અલગ અલગ ભાવાવરણ ધરાવતી શાળાઓની પરંપરાગત અને વૈવિધ્યસભર પ્રવૃત્તિઓનું સર્વેક્ષણ
- (૧૩) શાળાઓના પ્રાર્થના સંમેલનોનો સમીક્ષાત્મક અભ્યાસ
- (૧૪) શાળાઓમાં રાષ્ટ્રવાદ, વિશ્વવાદ અને ધર્મ નિરપેક્ષતાને પોષતી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ, એના સ્વરૂપો અને ફલિતાર્થોનો અભ્યાસ
- (૧૫) પૂછપરછ પ્રતિમાન આધારિત સંશોધનોનો અભ્યાસ